

บทที่ 1

บทนำ

1. ความสำคัญของปัญหา

ประเทศไทยได้ดำเนินการเพื่อพัฒนาทางเศรษฐกิจและสังคมต่อเนื่องมาเป็นลำดับ ตั้งแต่ปี 2504 จนถึงปัจจุบัน เพื่อพยายามสร้างฐานเศรษฐกิจใหม่ จากเดิมที่เคยพึ่งพาผลผลิตทางการเกษตรเป็นหลัก เป็นการขยายแนวทางเลือกใหม่เข้าสู่การพัฒนาอุตสาหกรรมในรูปแบบต่างๆ เช่น อุตสาหกรรมแปรรูปอาหาร อุตสาหกรรมประกอบรถยนต์ อุตสาหกรรมเครื่องไฟฟ้า เป็นต้น โดยให้มีการพัฒนาท่าเรือน้ำลึกควบคู่ไปกับการจัดตั้งนิคมอุตสาหกรรม เพื่อลดต้นทุนการผลิตให้สามารถแข่งขันกับตลาดโลกได้ ตลอดจนพัฒนาชุมชนใหม่ที่มีสิ่งอำนวยความสะดวกครบครัน เพื่อรองรับประชากรที่จะเข้ามาอยู่ในพื้นที่นี้ซึ่งกลยุทธ์การพัฒนาได้กำหนดดำเนินการในลักษณะเป็นแผนงานแบบผสมผสาน (Integrated Programme) ระหว่างโครงการต่างๆ ทั้งที่อยู่ในความรับผิดชอบของภาครัฐและภาคเอกชน โดยภาครัฐ จะเป็นผู้นำในการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานต่างๆ ทั้งท่าเรือน้ำลึก ถนน รถไฟฟ้า ประปา การสื่อสารและโทรคมนาคม และภาคเอกชน จะเป็นผู้นำการลงทุนด้าน อุตสาหกรรม นอกจากนี้รัฐบาลยังเป็นผู้ดำเนินการจัดเตรียมส่วนสนับสนุนอื่นๆ เช่น แหล่งที่ตั้งอุตสาหกรรม การพัฒนาชุมชน การส่งเสริมการลงทุน และการควบคุมด้านสิ่งแวดล้อม ทั้งนี้เพื่อสร้างโอกาสการลงทุนของภาคเอกชนทำให้อุตสาหกรรมต่างๆ สามารถเกิดขึ้นได้อย่างรวดเร็ว และสามารถแข่งขันกับตลาดโลกได้อย่างมีประสิทธิภาพ การพัฒนาในลักษณะนี้ส่วนที่สำคัญที่สุดคือ ความสอดคล้องระหว่างแผนงาน แผนการเงิน และการประสานงานกันระหว่างหน่วยปฏิบัติต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง ซึ่งนับเป็นหัวใจสำคัญที่จะทำให้แผนงานนี้ประสบความสำเร็จ (คณะกรรมการพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลตะวันออก, 2539)

สำนักงานคณะกรรมการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ได้เริ่มมีการวางแผนและปฏิบัติงานพื้นที่ภาคตะวันออกอย่างจริงจังตั้งแต่ต้นปี 2524 ภายใต้โครงการพัฒนาพื้นที่บริเวณชายฝั่งทะเลตะวันออก (Eastern Seaboard Development) โดยกำหนดแนวทางการพัฒนาพื้นที่บริเวณนี้ ให้เป็นฐานเศรษฐกิจแห่งใหม่เพื่อสนับสนุนการกระจายกิจกรรมทางเศรษฐกิจและอุตสาหกรรมจากกรุงเทพมหานคร ไปสู่ส่วนภูมิภาคอย่างเป็นระบบ โดยจะพัฒนาให้เป็นศูนย์กลางความเจริญและเป็นศูนย์อุตสาหกรรมหลักและอุตสาหกรรมต่อเนื่องอื่นๆ ที่มีขีดความสามารถในการแข่งขันกับตลาดโลก และเป็นแหล่งสร้างงานที่สำคัญอีกแห่งหนึ่ง ทั้งนี้มีเป้าหมายที่จะให้ชายฝั่งทะเลตะวันออก

เป็นประตูแห่งใหม่ที่เชื่อมโยงสู่นานาชาติ โดยไม่ต้องผ่านกรุงเทพมหานคร รวมทั้งเป็นประตูทางออกให้กับภาคตะวันออกเฉียงเหนือโดยภาครัฐเป็นผู้ให้บริการด้านสังคมที่จำเป็นเพื่อสนับสนุนการลงทุนของภาคเอกชนในพื้นที่ เช่น การจัดตั้งชุมชนใหม่ที่มีบริการพื้นฐานครบครัน การพัฒนาฝีมือแรงงาน ให้การศึกษา บริการสาธารณสุข และการควบคุมสภาวะแวดล้อม ในการดำเนินตามแนวทางดังกล่าวได้กำหนดพื้นที่เป้าหมายในการพัฒนาออกเป็น 2 พื้นที่คือ

1. พื้นที่บริเวณมาบตาพุด อำเภอเมืองระยอง จังหวัดระยอง เนื้อที่ประมาณ 20,000 ไร่ ซึ่งเป็นบริเวณที่ท่าอากาศยานจากอ่าวไทยขึ้นฝั่ง กำหนดให้เป็นเมืองอุตสาหกรรมทันสมัย โดยระยะแรกจะเป็นอุตสาหกรรมหลักที่ใช้ก๊าซธรรมชาติเป็นวัตถุดิบและระยะต่อไปจะมีอุตสาหกรรมต่อเนื่องติดตามมาอีกเป็นจำนวนมาก

2. พื้นที่บริเวณแหลมฉบัง อำเภอศรีราชา จังหวัดชลบุรี เนื้อที่ประมาณ 10,000 ไร่ กำหนดให้เป็นเมืองท่าสมัยใหม่ของประเทศ เป็นที่ตั้งท่าเรือพาณิชย์ที่มีมาตรฐานระดับนานาชาติ อุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อม ที่ไม่มีปัญหาด้านมลพิษ (สำนักบริหารราชการส่วนท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย, 2539)

การกระจายอุตสาหกรรมสู่ภูมิภาคอย่างเป็นระบบนั้นนอกจากจะช่วยลดปัญหาความแออัดในกรุงเทพมหานคร และเพิ่มประสิทธิภาพในการแข่งขันกับตลาดโลกแล้ว ยังจะก่อให้เกิดการจ้างงานโดยตรงและโดยอ้อม เพิ่มขึ้นประมาณ 300,000 คน และช่วยประหยัดเงินตราต่างประเทศได้ประมาณปีละ 40,000 ล้านบาท และนอกจากนี้การพัฒนาอุตสาหกรรมจะเป็นการสร้างจุดหรือขั้วความเจริญให้กับเมืองที่เป็นเป้าหมาย และช่วยกระจายความเจริญออกไปสู่เมืองข้างเคียงด้วย (คณะกรรมการการพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลตะวันออก, 2539)

จากโครงการพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลตะวันออกได้กำหนดให้พื้นที่บริเวณเทศบาลตำบลแหลมฉบัง เป็น 1 ใน 2 ของพื้นที่เป้าหมายในการเป็นแหล่งอุตสาหกรรมหลัก ที่ใช้ระบบขนส่งแบบตู้สินค้า (Container) อีกทั้งบริเวณนี้มีลักษณะภูมิประเทศและธรรมชาติเอื้ออำนวยต่อการพัฒนาท่าเรือน้ำลึกสำหรับเป็นท่าเรือพาณิชย์ที่สำคัญในอนาคตของประเทศได้ นอกจากนี้ บริเวณเทศบาลตำบลแหลมฉบังยังมีถนนสายหลัก คือ ทางหลวงหมายเลข 3 (สุขุมวิท) ซึ่งเปรียบเสมือนเส้นเลือดของภาคตะวันออก ทำให้เหมาะสมต่อการเป็นที่ตั้งอุตสาหกรรมเบาเพื่อการส่งออก อีกทั้งยังอยู่ระหว่างศูนย์กลางความเจริญขนาดใหญ่ 2 แห่ง ได้แก่ เมืองชลบุรีและเมือง พัทยา โดยที่เมืองชลบุรีเป็นศูนย์กลางในเชิงธุรกิจการค้าและการบริหารงานของภาครัฐบาล ส่วนเมืองพัทยาเป็นศูนย์กลางการค้า และการพาณิชย์ควบคู่ไปกับการเป็นเมืองศูนย์กลางการท่องเที่ยว(สุขเชษฐ เมืองแมน)

ด้วยเหตุผลดังกล่าวทำให้บริเวณเทศบาลตำบลแหลมฉบังกลายเป็นเมืองอุตสาหกรรมที่กำลังเจริญเติบโตมากขึ้น รวมทั้งกลายเป็นที่ตั้งของชุมชนที่มีประชากรอาศัยหนาแน่นมากขึ้นตามลำดับ ผลจากการพัฒนาอุตสาหกรรม ทำให้ชุมชนขยายตัวใหญ่ขึ้น อันมีผลให้มีการใช้ที่ดินขยายตัวมากขึ้นตามไปด้วย เมื่อเทศบาลตำบลแหลมฉบังมีการขยายตัวหรือเปลี่ยนแปลงไปอย่างไร้ทิศทางโดยปราศจากการเตรียมการวางแผนเพื่อรองรับการขยายตัวของกิจกรรมทางเศรษฐกิจด้านต่างๆ ที่เกิดขึ้น ก็จะก่อให้เกิดปัญหาในด้านต่างๆ ติดตามมาอย่างมากมาย เช่น ปัญหาแหล่งเสื่อมโทรม การจราจรติดขัด มลภาวะเป็นพิษ ปัญหาอาชญากรรม เป็นต้น ซึ่งปัญหาต่างๆ เหล่านี้จะเป็นตัวบั่นทอนประสิทธิภาพของเมือง ทำให้เมืองไม่สามารถทำหน้าที่ต่างๆ ตามบทบาท และหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อทางอ้อมต่อการพัฒนาประเทศโดยรวม จนอาจทำให้การพัฒนาประเทศไม่บรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมายที่แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติได้กำหนดไว้

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาเปรียบเทียบการเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดินชุมชนเมืองบริเวณเทศบาลตำบลแหลมฉบัง 3 ช่วงเวลา คือ ปี 2528 2535 และ 2542

2.2 เพื่อศึกษาบทบาทของแหล่งอุตสาหกรรมแหลมฉบังต่อการขยายตัวของชุมชนเมืองฯ ในข้อ 1

3. แนวเหตุผลในการวิจัย

แหล่งอุตสาหกรรมแหลมฉบังเป็นปัจจัยที่มีผลต่อการขยายตัวของชุมชนเมืองบริเวณเทศบาลตำบลแหลมฉบัง

4. ขอบเขตการวิจัย

4.1 พื้นที่ศึกษา คือ บริเวณเทศบาลตำบลแหลมฉบัง อำเภอศรีราชา จังหวัดชลบุรี

4.2 ช่วงเวลา ศึกษาภาพดาวเทียม 3 ช่วงเวลา คือ

4.2.1 ปี 2528 ซึ่งเป็นช่วงก่อนการสร้างท่าเรือน้ำลึกแหลมฉบัง

4.2.2 ปี 2535 และ 2542 เป็นช่วงหลังการสร้างท่าเรือฯ คือ

4.2.2.1 ปี 2535 เป็นช่วงก่อนวิกฤตเศรษฐกิจ

4.2.2.2 ปี 2542 เป็นข้อมูลในปีที่ทำการศึกษาวิจัย

4.3 การขยายตัวของชุมชนเมือง ศึกษาเฉพาะการเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดิน โดยใช้ภาพถ่ายเทียม การเพิ่มของประชากร โดยใช้ข้อมูลประชากรจากสำนักงานเทศบาลตำบลแหลมฉบัง และการเปลี่ยนแปลงทางด้านเศรษฐกิจ โดยใช้ข้อมูลรายได้ผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัด รายรับและรายจ่ายของเทศบาล จำนวนสถานประกอบธุรกิจในเทศบาลตำบลแหลมฉบัง และข้อมูลจากแบบสอบถาม

5. วิธีดำเนินการวิจัย

5.1 รวบรวมข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาการขยายตัวของชุมชนเมืองบริเวณเทศบาลตำบลแหลมฉบัง อำเภอศรีราชา จังหวัดชลบุรี โดยการศึกษาข้อมูลเบื้องต้นจากงานวิจัยที่เกี่ยวข้องของหน่วยงานต่างๆ

5.2 แปลและวิเคราะห์ข้อมูลจากภาพถ่ายดาวเทียมแลนด์แซท 5 ระบบ ทีเอ็ม 3 ช่วงเวลา คือ 2528 2535 และ 2542 โดยใช้เครื่องวิเคราะห์ข้อมูลดาวเทียมด้วยสายตา (PROCOM-2) และโปรแกรมวิเคราะห์ข้อมูลดาวเทียม ENVI Version 3.2 ครอบคลุมพื้นที่เทศบาลตำบลแหลมฉบัง

5.3 ตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลภาคสนาม นำผลจากการแปลภาพถ่ายดาวเทียมไปทำการตรวจสอบความถูกต้องในพื้นที่ศึกษา ปรับปรุงแก้ไขข้อมูลเชิงพื้นที่ที่ไปทำการตรวจสอบความถูกต้องในพื้นที่จริงแล้ว นำเข้าระบบสารสนเทศทางภูมิศาสตร์

5.4 ใช้ข้อมูลทุติยภูมิ และข้อมูลจากแบบสอบถามเพื่อศึกษาบทบาทของแหล่งอุตสาหกรรมแหลมฉบังต่อการขยายตัวของชุมชนเมืองบริเวณเทศบาลตำบลแหลมฉบัง

5.5 วิเคราะห์ข้อมูลทั้งหมดตามแนวคิด ทฤษฎีและนำมาเสนอในรูปแบบของการบรรยาย ตาราง แผนภูมิ และแผนที่

5.6 สรุปและนำเสนอรายงาน

6. นิยามศัพท์เฉพาะ

แหล่งอุตสาหกรรมแหลมฉบัง เป็นกลุ่มอุตสาหกรรมที่มีบทบาทสำคัญต่อจังหวัดชลบุรี ประกอบด้วย กลุ่มอุตสาหกรรมปิโตรเลียม กลุ่มสวนอุตสาหกรรมเครือสหพัฒน์ฯ กลุ่มนิคมอุตสาหกรรมแหลมฉบัง และท่าเรือพาณิชย์แหลมฉบัง

เทศบาลตำบลแหลมฉบัง หมายถึงการปกครองท้องถิ่นรูปแบบเทศบาลตำบล ตั้งอยู่ในเขตอำเภอศรีราชาและอำเภอบางละมุง จังหวัดชลบุรี มีพื้นที่ทั้งหมด 109.65 ตารางกิโลเมตร ประกอบด้วย 5 ตำบล 24 หมู่บ้าน จากสถิติของสำนักงานทะเบียนราษฎรท้องถิ่นเทศบาลตำบลแหลมฉบังในปี 2542 มีจำนวนประชากรรวมทั้งสิ้น 38,973 คน

การขยายตัวของชุมชนเมือง การขยายตัวของเทศบาลตำบลแหลมฉบัง ระหว่าง ปี 2528 ถึง 2542 โดยพิจารณาจาก การเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดิน การเพิ่มของประชากร และการเปลี่ยนแปลงทางด้านเศรษฐกิจ

ภาพถ่ายเทียม หมายถึง ภาพถ่ายเทียม LANDSAT ระบบ TM ซึ่งจะโคจรกลับมาที่เดิม เวลาเดิม ทุกๆ 16 วัน ทำให้ได้ข้อมูลที่อยู่ในเวลาเดียวกันทุกครั้ง ภาพถ่ายเทียมที่ใช้เป็นภาพที่บันทึก เมื่อวันที่ 31 มกราคม พ.ศ.2528 วันที่ 17 กุมภาพันธ์ พ.ศ.2535 และวันที่ 9 กุมภาพันธ์ พ.ศ.2542

7. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

7.1 ทำให้ทราบถึงการเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดินบริเวณเทศบาลตำบลแหลมฉบัง อำเภอศรีราชา จังหวัดชลบุรีใน 3 ช่วงเวลา คือ ปี 2528 2535 และ 2542

7.2 ทำให้ทราบบทบาทของแหล่งอุตสาหกรรมแหลมฉบังต่อการขยายตัวของชุมชนเมืองบริเวณเทศบาลตำบลแหลมฉบัง

7.3 เป็นข้อมูลให้กับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการวางแผนพัฒนาพื้นที่เทศบาลตำบลแหลมฉบัง ทั้งในปัจจุบันและอนาคตได้อย่างถูกต้องและมีประสิทธิภาพ